

TEACH-project

*Kaasava hariduse põhimõtete
rakendamine haridusasutuses*

II moodul

Katrin Poom-Valickis

Kaia Köster

Autonoomiat toetavad tegevused

(Reeve & Jang, 2006 põhjal)

- Õpilaste tähelepanelik kuulamine
- Õpilastelt nende soovide kohta küsimine
- Võimaluste loomine õpilastele iseseisvaks tegutsemiseks
- Loo võimalusi õpilastele rääkimiseks
- Soovituste või juhiste põhjendamine
- Paiguta õppematerjalid ja õppekohad nii, et õppijad saavad aktiivselt tegutseda ja koostööd teha passiivse kuulamise ja vaatamise asemel
- Tunnusta tööd ja pingutust
- Märka arengut ja meisterlikkust, tunnusta
- Anna vihjeid, mis aitavad õpilast edasi, kui ta on jänni jäänud
- Ole vastuvõtlik õppijate küsimustele ja kommentaaridele
- Õppija vaatenurga mõistmise selge väljendamine (empaatia)

Kontrollivad tegevused

- Õppevahendite enda käes või ainuvalduses hoidmine
- Vastuste või lahenduste etteütlemine (selle asemel , et anda aega õpilasel need ise leida)
- Juhiste või käskude andmine
- Peab-fraaside kasutamine instruktsioonide andmisel
- Kontrollivate küsimuste esitamine õppijate töö suunamisel (Kas sa said aru? Kas saad tehtud nii nagu ma ette näitasin?)

Miks õpetajad kasutavad enam kontrollivat stiili

(Reeve, 2009 põhjal)

1. Õpetaja roll kui sotsiaalsel võimu omav roll.
2. Rolli täitmisel oluline nii vastutus kui tulemuslikkus.
Õpetajaid peetakse vastutavateks õppijate käitumise ja tulemuste eest.
3. Õpetajad on teadlikud, et kontroll on kultuuris enam väärtustatud.
Väärtustatakse enam õpetajaid kes on kontrollivad nn ranged õpetajad, kui neid, kes kasutavad autonoomiat toetavad strateegiaid.
4. Õpetajad teinekord võrdsustavad kontrolli struktureeritusega. Kontrollivad strateegiad on tihti ebasobivalt ühendatud struktureeritud õpikeskkonnaga ning autonoomia toetamine minnalaskvaga.
5. Õpetajad reageerivad õppijate passiivsusele õppeprotsessis. Episoodiliselt mittemotiveeritud ja mittekaasatud õppijad kutsuvad õpetajates esile kontrolliva käitumise.
6. Õpetajad kipuvad kinnitama maksimaalse - operantsuse põhimõtet.
Õpetajate uskumused õppijate motivatsioonist põhinevad tihti „maksimaalse operantsuse“ põhimõttel.
7. Mõned õpetajad on oma motivatsiooniliselt suundumuselt enam kontrolliva stiiliga

Motivatsioon

(toetudes Brophy, 2014)

- **Motivatsioon** kui teoreetiline konstruktsioon, mille abil seletatakse käitumise, eelkõige eesmärgipärase käitumise algatamist, suunda, intensiivsust, püsivust ja kvaliteeti.
- Terminiga **õpimotivatsioon** kirjeldatakse seda, kui palju tähelepanu ja vaeva on õpilased valmis eri tegevustele pühendama, olgu need siis õpetajate soovitud või mitte.

Autonoomsust teotavad strateegiad

(Stefanou, Perencevich, Di Cintio & Turner, 2004)

Korralduslikud

Õppijatel on võimalus valida rühmakaaslasi või istekohtade paigutust, osaleda klassireeglite ja töö hindamise protseduuride loomises ja rakendamises, võtta vastutust ülesannete tähtaegade eest jms

Protseduurilised

Võimalus valida materjale klassiprojektides kasutamiseks, valida sobivad viisid oskuste ja õpitu demonstreerimiseks, esitada töid õppijale sobival viisil, arutleda oma soovide üle ja valida, kuidas materjalidega töötada

Kognitiivsed

Võimalus arutleda probleemilahendamise strateegiate üle või leida erinevaid lahendusi, võimalus erinevate kogemuste jagamiseks oma lahenduskäike põhjendada, kasutada otsuste tegemiseks küllaldaselt aega, lahendada probleeme iseseisvalt, kuid piisava toetava suunamisega oma vigu hinnata ja püüda neid parandada, saada sisukat tagasisidet, sõnastada isiklikke eesmärke võikohandada ülesandeid vastavalt oma huvidele, ideede üle vabalt arutleda, esitada küsimusi ja sõnastada oma mõtteid.

Valikute andmisel pea silmas

- Paku enam kognitiivseid valikuid, sest korraldusliku autonoomia toetamine pakub kõige vähem võimalusi sisukate valikute tegemiseks ning kognitiivse autonoomia toetamine kõige enam. Option choice (what to do) ja action choice (when and how to do).
- Valikuid peaks olema paras arv. Üle 3-4 valiku ei toeta motivatsiooni
- Paku valikuid kõigile, mitte ainult tugevamatele õpilastele. Kõigil õppijatel sh nõrgematel on vaja kogeda õppides autonoomiat ja oma õppimist ise reguleerida.
- Arvesta õpilaste huvidega ning võimalusel paku valikuid, mis võimaldavad õpilasel tööd tehes lähtuda ka oma huvidest

Keelekasutus

Toetav keel (Inviting language)	Kontrolliv keel (Controlling language)
Soovitan (Suggest)	Käsin (Command)
Võid (Can)	Pead (Have to)
Ettepanek (Propose)	Peaks (Should)
Küsi (Ask)	Ootan (Expect)
Proovi (Try)	Ähvardan (Threaten)

Vajadus autonoomia järele

- Valikuvõimaluste andmine
- Põhjendamine, miks me seda õpime
 - Seosed igapäevaeluga, päevakajaliste teemade sissetoomine
 - Teooria ja praktika seostamine
 - Autentsed probleemid
- Õpilase vaatenurga ja tunnetega arvestamine
- Välise kontrolli ja stressi vähendamine (sh õpetaja keelekasutus)
- Õpilastepoolse initsiatiivi suurendamine
- Õpilaste tempo ja jõudluse arvestamine
- Praktiliste (uurimuslike) tööde tegemine
- Õppija vastutuse ja ennastjuhtivuse toetamine